

УДК 338.2:321.74«1991/2011»

М. Б. Парахіна
кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
науковий співробітник
науково-дослідної частини історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ПЕРШОГО ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР: ЕКОНОМІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Суспільно-економічний розвиток України після відновлення державної незалежності був суперечливим і драматичним. Вітчизняна економіка назагал вписувалася до традиційної схеми перехідних економік, що поставали на місці централізованих, ієрархічних, позаринкових економічних відносин із притаманними їм відкиданням приватної власності, ледь не тотальним контролем державою економічної сфери. Криза радянської системи, започаткована в часи «застою», трансформувалася в незалежній Україні в масштабний економічний колапс, який протривав до кінця 1990-х рр. На тлі цього колапсу відбувалися радикальні трансформації у відносинах власності, системі виробництва й розподілу, поставала нова суспільна верства – приватні власники. Унаслідок соціально-економічних трансформацій відбувалися істотні зміни в системі поділу праці, зростала соціально-економічна мобільність [6].

Попри нинішні песимістичні прогнози, понад два десятиліття пострадянських контактів між Україною й Російською Федерацією становлять поважний науковий інтерес із погляду як особливостей становлення й розвитку цих зв'язків, мотивації їх колективних та індивідуальних учасників, так і з огляду на величезний емпіричний матеріал, що не лише зафіксований у тогочасній періодиці, а й значною мірою відклався в архівах обох країн, а також частково вже осмислений та інтерпретований у деяких наукових розвідках, висновки яких не завжди незаперечні.

Важливою особливістю, що визначила можливості й інтенсивність міждержавного двостороннього співробітництва, стали тотожні соціально-економічні умови життя населення як України, так і Росії після розпаду Радянського Союзу. Наявність спільних цінностей, закладених ще в радянську добу, спільних проблем у житті та побуті, спільних світоглядних орієнтирів – усе це зумовило близькість попиту населення на ту чи іншу продукцію економічної сфери.

Проблематика українсько-російських і російсько-українських економічних взаємовідносин набула особливої гостроти вже наприкінці 1980-х рр., за умов горбачовської «перебудови» й пов'язаних із нею «гласності» й «демократизації», а тому все сміливіше до гострих проблем українсько-російської взаємодії в минулому та сучасності почали звертатися й інтерпретувати їх вітчизняні історики, політологи, соціологи та ін.

Так, у травні 1996 р. в Москві відбулася конференція «Россия – Украина: история взаимоотношений», за підсумками якої підготовлено збірник її матеріалів [8]. Редактори-упорядники видання у вступному слові зауважували, конференція стала першою такого масштабу зустріччю істориків двох країн після розпаду СРСР: у ній узяли участь понад 50 учених, із них 20 – з України. Успішній роботі конференції значною мірою посприяли і її учасники з інших країн – США, Франції, Німеччини, Канади.

У книзі «Дві України: реальні межі, віртуальні війни», аналізуючи актуальні політичні, економічні, культурні процеси, М. Рябчук намагався з'ясувати причини й наслідки сумнозвісної української амбівалентності, механізми її суспільного (само)відтворення та ефективної експлуатації владними елітами, а також можливі шляхи її подолання [9].

У 2001 р. під грифом Національного інституту проблем міжнародної безпеки¹ при Раді національної безпеки і оборони України опублікована монографія «Україна та Росія у системі міжнародних відносин: стратегічна перспектива» [13]. У книзі подавався науковий аналіз українсько-російських відносин у широкому міжнародному контексті, історичний нарис процесів їхнього формування й розвитку та окреслювалася стратегічна перспектива на майбутнє. Охарактеризовано різні схеми бачення місця й ролі України та Росії в сучасній системі міжнародних відносин на тлі процесів глобалізації й формування нових моделей світоустрою. Значна увага в дослідженні приділялася тогочасним інтеграційним процесам як у європейському напрямі, так і на теренах СНД. З погляду проблем міжнародної безпеки проаналізовано позиції обох країн у різних регіонах світу і сфері перетину їхніх інтересів. Подавалися прогнозні сценарії розвитку українсько-російських відносин на перспективу.

У 2004 р. Інститутом історії України НАН України опубліковано знаковий для сучасної вітчизняної історіографії тритомник нарисів «Україна і Росія в історичній ретроспективі», який підготував колектив авторів за редакцією академіка В. Смолія [12].

Автори видання «Україна і Росія в історичній ретроспективі», готуючи тексти своїх нарисів, орієнтувалися насамперед на тих, хто пише для підрастаючого покоління шкільні підручники, створює для студентів-істориків навчальні посібники, звертається до минулого у своїй літературній творчості, працює з відвідувачами в музеях та архівах, промовляє в парламенті або ж перед широкою аудиторією, що її забезпечують засоби масової інформації (ЗМІ). Водночас автори тритомника прагнули сказати дещо нове й важливе, ретельно добираючи потрібних слів і переконливих аргументів. Авторський колектив, за словами відповідального редактора, «працював для тих, кому жити в ХХІ ст. і кому не байдужа вітчизняна історія і національні інтереси Батьківщини» [12, с. 5].

Третій том цього ж видання присвячений аналізу сучасного державотворчого процесу. Автори (С. Кульчицький та Б. Парахонський) досліджують його під кутом зору українсько-російських відносин. Це відповідає як поставленій у тритомнику проблемі, так і правді життя, оскільки відносини з Російською Федерацією мають і ще довго матимуть визначальне значення для історичної долі України [12, с. 6].

У 2004 р. окремим виданням з'явилася праця «Україна і Росія: тривоги і небезпеки «особливих відносин»: роздуми історика», автором якої був один із провідних виконавців тритомного проекту «Україна і Росія в історичній ретроспективі» – заступник директора Інституту історії України НАН України проф. С. Кульчицький [7].

У контексті заявленої теми інтерес становлять роботи, що відображають витоки соціальних проблем, державної соціальної політики, а також фінансової політики, що становлять невід'ємний складник наукових досліджень учених: Г. Багратян [1], Н. Балтачєвої [2] та інших.

Українська економіка й суспільство тривалий час перебували (частково й донині) у залежності від радянської спадщини: упродовж перших двадцяти років після відновлення незалежності не сталосся кардинальних зрушень у

¹ Таку назву 2001 р. отримав колишній Національний інститут українсько-російських відносин при РНБО України.

сфері основних фондів, виробничих інфраструктурах. Ринкова економіка перепліталася з посиленням державного контролю, економічна свобода – з бюрократичною централізацією, свавіллям чиновників, силових і фіскальних структур, вільний ринок – із перетворенням влади на джерело ренти, а корупції – на «органічний» складник економічних відносин. Чи не найболючішою проблемою української економіки залишалася злиття влади й бізнесу в «хімерний конгломерат, у якому бізнес здобуває прямий доступ до влади, а влада перетворюється на бізнес» [14, ф. 5233, оп. 1, спр. 210, арк. 521–522].

Зрештою, суттєві проблеми відчувала й російська пострадянська економіка, попри її цілком очевидні «стартові» переваги. Країна, яка є найбільшою у світі за територією й шостою за кількістю підданих, однією з найбагатших за природними ресурсами, диспонує порівняним із США ядерним потенціалом, водночас виглядає «карликом в економіці». Найважчим є відставання в розвитку наукомістких галузей: за рівнем постіндустріальних технологій Російської Федерації відстає від розвинутих держав на 25–30 років. Рівень комп'ютеризації в ній не досягає й одного відсотка американських показників. В обсязі наукомісткої продукції світового ринку частка Росії становила на 2000 р. лише 0,3% (у США – 20%, Японії – 8%). Надалі становище лише погіршилося: упродовж останніх 15 років, коли ціни на нафту зросли з 13 дол. США за барель до понад 100, що дорівнювало 1,7–1,8 трлн додаткових доларових ін'єкцій у російську економіку, її технологічне відставання лише поглиблювалося [3, с. 473].

Утім у перші два десятиріччя після розпаду СРСР російська сторона, користуючись власною значно більшою економічною потужністю, ніж Україна, перманентно намагалася нав'язати суспільно-політичний та економічний еліті (за всієї умовності цього терміна) останньої власні «правила гри», власну застарілу економічну модель, постійно ініціюючи численні реінтеграційні проекти (на кшталт СНД), аби повернути під своє імперське/неоімперське домінування колишні республіки Радянського Союзу. Із цією метою використовувалась народногосподарська зав'язаність економік колишніх радянських республік на Росії (колишній РРФСР), невирішені проблеми державно-територіального розмежування й успадковану від минулого залежність новопосталих держав від російських енергоносіїв. Активно педальовалася РФ й проблема «закордонних співвітчизників» – російської меншини в колишніх республіках, у тому числі в Україні.

Питання поділу закордонної власності колишнього СРСР стало одним із найболючіших у російсько-українських взаємовідносинах після грудня 1991 р. У цій проблемі контрверсійно поєднувалися соціально-економічні питання, надзвичайно важливі для відродженої Української державності, із соціогуманітарним і навіть іміджевим складниками. Так, наприклад, 25 травня 1993 р. голова Комісії Президента України з питань науки член-кореспондент АН України Олександр Ємельянов адресував Президенту України Л. Кравчуку меморандум під назвою «Про деякі аспекти формування державного образу України в європейському суспільстві». У доповідній записці, серед іншого, йшлося: «Американський та європейський істеблішмент практично всю інформацію про колишній СРСР одержує через канали телебачення «Останкіно» [...]. Ускладнюється робота по пропаганді України і тим, що практично всі культурні осередки колишнього СРСР успадковані Російською Федерацією. Ніде провести найскромнішу виставку [...]».

У результаті дії всіх несприятливих факторів, а також під впливом антиукраїнської пропаганди сьогодні у світі складається фальшивий спотворений образ України – мало не східноєвропейського Іраку, держави – спадкоємця фашистів і погромників, в кращому випадку – кандидата в авторитарні націоналістичні режими типу східноєвропейських режимів міжвоєнного періоду [...]» [14, ф. 5233, оп. 1, спр. 210, арк. 178–179].

Питання поділу закордонної власності колишнього СРСР так і залишилося невирішеним до самого початку

агресії РФ проти України й анексії Криму та окупації частини районів Донецької й Луганської областей у 2014 р.

Російська сторона, яка ультимативно вимагала від керівництва України, аби укладання угод щодо Чорноморського Флоту Російської Федерації (далі – ЧФ РФ) та його базування на території суверенної Української держави передувало підписанню Великого Договору, вже невдовзі після формального урегулювання статусу ЧФ РФ в Криму почала занадто доволіно й розширено глумачити відповідні пункти російсько-українських домовленостей. Ішлося не лише про іміджеві втрати України як суверенної держави, а й про конкретні фінансові збитки, спричинені самовладним поведінням командування та вищих офіцерів ЧФ РФ.

Варто зазначити, що в оренду ЧФ передані тільки причали та частина акваторії, яка прилягає до них. Севастопольська й усі інші бухти є внутрішніми водами України, на які поширюється її суверенітет [14, ф. 5233, оп. 2, спр. 2936, арк. 27–28].

Чи не найважливішою причиною вищезгаданих порушень/зловживань російською стороною своїм статусом тимчасової присутності на суверенній українській території була, на думку В. Щоткіна, та обставина, що «заходження та вихід всіх кораблів (у тому числі і українських) до Севастопольської бухти здійснюється з дозволу командування ЧФ РФ, оскільки «Контрольний пункт управління рейдами» є структурним підрозділом Чорноморського Флоту Російської Федерації». Щоправда, заступник Генерального прокурора України зауважував, що вищенаведені факти порушення російськими військовими моряками Закону України «Про державний кордон України» стали можливими внаслідок «відсутності належного контролю з боку прикордонної охорони» України. Відтак Прокуратура України внесла належне подання на адресу командування Прикордонних військ України та інформувала візитування МЗС «для відповідного реагування дипломатичними каналами» [14, ф. 5233, оп. 2, спр. 2936, арк. 30].

Водночас нормативно-правова база, що регулювала наприкінці 1990-х рр. питання двостороннього торговельно-економічного співробітництва й була закладена спільними зусиллями упродовж 1993–1999 рр., передбачала у відносинах між державами, які розглядають одна одну як стратегічних партнерів: 1) розвиток торговельно-економічного співробітництва на засадах рівності й взаємної вигоди; 2) створення рівних можливостей для суб'єктів господарювання; 3) гармонізацію та уніфікацію систем тарифного й нетарифного регулювання торгівлі між обома державами відповідно до принципів Генеральної Угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ); 4) рівноправне й взаємовигідне співробітництво в економіці, при цьому Сторони утримуватимуться від дій, що можуть заподіяти економічну шкоду одна одній; 5) перехід у найстисліший термін на єдині принципи стягнення непрямих податків у взаємній торгівлі; 6) поступове усунення торговельно-технічних бар'єрів і непрямих нетарифних обмежень [4; 5; 10; 11; 14, ф. 2, оп. 15, спр. 8565, арк. 48].

Диспаритет цін на нафту й газ, які Росія постачала Україні, з внутрішніми російськими цінами на енергоносії виразно зафіксовано в меморандумі «До питань українсько-російської торгівлі» (липень 2000 р.). Згідно із цим документом, якщо газ у РФ коштував близько 12 дол. США за 1 000 м³, то Україна отримувала газ за рахунок оплати транзиту російського газу до Європи (задоволення частини потреб) по 50 дол. США, купувала – від 60 до 80 дол. США; внутрішні російські ціни: на нафту – близько 100 дол. США за тону, для України – 160–170 дол. США; зріджений газ – 70–80 дол. США за тону, аналогічний показник для України – 190–210 дол. США [14, ф. 2, оп. 15, спр. 8565, арк. 50]. Отже, диспаритет цін на енергоносії на той час виглядав так: за газ «стратегічний партнер» РФ – Україна – сплачував (включно зі зрідженим газом) учетверо-усемеро дорожче, аніж російський споживач; російська нафта обходилася Україні майже удвічі дорожче, аніж вона коштувала на внутрішньому ринку РФ.

9 жовтня 2000 р. перший заступник Міністра закордонних справ України О. Чалий направив віце-прем'єр-міністру

Україні Ю. Тимошенко, відповідальній за паливно-енергетичний сектор держави, інформацію «Щодо виконання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо подолання кризових явищ у паливно-енергетичному комплексі України» від 10 березня 2000 р. № 457. З'ясовуючи генезу кризових явищ у вітчизняному паливно-енергетичному комплексі та шляхи їх подолання, дипломат наголошував на деструктивній та неоімперській стратегії поведінки Кремля щодо України: «За результатами проведеної роботи та з урахуванням останніх раундів українсько-російських консультацій щодо проблем забезпечення енергоносіями слід констатувати, що вирішення питань стосовно скасування вивізного мита на нафту та нафтопродукти, що експортуються в Україну, збільшення обсягів експортних квот на поставку нафти, забезпечення повернення податку на додану вартість російським суб'єктам господарювання, які експортують нафту в Україну, постійно наштовхується на досить помітний опір російської сторони, підґрунтя якого можна трактувати в контексті її бажання домінувати на енергоринку країн СНД, Центральної та Східної Європи.

Ситуація ускладнена ще й тим, що Росія застосовує практично усі можливі форми оподаткування та тарифних обмежень експорту в Україну, в той час як для інших країн вони застосовуються вибірково. Ця обставина створює додатковий механізм гальмування процесу врегулювання ситуації, при якій торговельне і економічне співробітництво в цілому між нашими країнами стає економічно нерентабельним не лише для українського споживача, а й для російського постачальника [...]. Крім того, Росія вважає запровадження експортного мита виключно своєю внутрішньою справою, встановлюючи його розмір відповідно до кон'юнктури ринку [...]» [14, ф. 2, оп. 15, спр. 8565, арк. 108].

Питання щодо вивізного скасування вивізного мита на нафту й нафтопродукти, які експортуються в Україну, пов'язані з неодноразовими настійливими вимогами РФ до України прилучитися до Митного союзу, чого українське керівництво всіляко уникало.

МЗС України вважало за доцільне наголосити, що вирішення цих та інших проблем енергетичної галузі між Україною й Росією могло б бути успішнішим у разі прискорення створення зони вільної торгівлі країн СНД без будь-яких вилучень. На думку вітчизняного Міністерства закордонних справ, одним із найбільш ефективних засобів розв'язання вищезгаданих питань була б «диверсифікація джерел нафтопостачання та поглиблення геополітичного впливу України як транзитної держави на її відносини з РФ» [14, ф. 2, оп. 15, спр. 8565, арк. 108–109].

Як політичні, так і торговельно-економічні відносини двох колишніх найбільших республік СРСР – Росії та України – упродовж перших двох десятиліть їхнього пострадянського існування розвивалися надзвичайно контроверсійно, неодноразово зазнавали криз, спричинених російською стороною. Користуючись власною економічною перевагою й визнаною в західному світі геополітичною вагою, керівництво Російської Федерації намагалося нав'язати українській політичній і бізнесовій верхівці власні правила гри, втягнути незалежну Українську державу у сферу свого політичного впливу й економічного домінування. Чи не найпотужнішим важелем впливу РФ на політичне керівництво та економіку України було паливно-енергетичне питання, проблема транзиту російських енергоносіїв через українську територію до Європи.

Відтак «газове питання» стало проблемою не лише економічною, а й політичною. Ініціювавши зміну політичного режиму в Україні, Президент РФ Д. Медведев і російський ставленник В. Янукович у квітні 2010 р. підписали сумнозвісні «Харківські угоди», відповідно до яких ціна газу для України була зменшена на 100 дол. США. За цю тимчасову економічну поступку В. Янукович погодився продовжити термін перебування ЧФ РФ в Криму на 25 років. Російська «знижка» тимчасово пом'якшила тиск на українську економіку. Відтак відносно дешеві російські енергоносії вкотре обмежили перспективи пошуку енергозберігаючих техно-

логій і структурних змін у реальному секторі економіки, а також, по суті, заблокували пошук шляхів диверсифікації постачання енергоносіїв з інших, ніж РФ, країн.

«Газовий зашморг» РФ Україна уперше розірвала вже за умов російської агресії – взимку 2016/2017 рр.

І на останок, не можна не погодитися з висновком М. Рябчука, який не викликає заперечень і є актуальним для сьогоднішнього дня: «Фактична боротьба за національну емансипацію України, її визволення з-під російського мовно-культурного, політичного та економічного домінування триває, і химерні коливання української «багатовекторності» є всього лиш частковим виявом цієї глибокої, сутнісної боротьби» [9, с. 188].

Література

1. Багратян Г.А. Світова криза та Україна: проблеми й нові підходи до фінансового регулювання / Г.А. Багратян, І.С. Кравченко // *Фінанси України*. – 2009. – № 4. – С. 33–41.
2. Балтачєєва Н. Сучасні проблеми формування соціальної політики на підприємствах Донецької області / Н. Балтачєєва // *Україна: аспекти праці*. – 2010. – № 1. – С. 16–22.
3. Гальчинський А. Нотатки радника Президента: Десять років з Президентом Леонідом Кучмою / А. Гальчинський. – К. : Либідь, 2013. – 584 с.
4. Договір між Україною та Російською Федерацією про економічне співробітництво на 1998–2007 рр. від 7 лютого 1998 р. // *Україна – Росія, 1990–2000 рр.: Документи та матеріали*. – С. 553–554; Програма економічного співробітництва між Україною та Російською Федерацією на 1998–2007 рр. // *Україна – Росія, 1990–2000 рр.: Документи та матеріали*. – С. 554–578.
5. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 р. // *Україна – Росія, 1990–2000 рр.: Документи та матеріали*. – С. 492–500.
6. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження : в 2 т. / [авт. кол. : Т.А. Балабушевич, В.Д. Баран, В.К. Баран та ін.] ; НАН України. Ін-т історії України ; ред. рада : В.М. Литвин (голова), Г.В. Боряк, В.М. Гєєць та ін. ; відп. ред. В.А. Смолій. – К. : Ніка-Центр, 2011. – Т. 2. – 2011. – С. 521.
7. Кульчицький С.В. Україна і Росія: тривоги і небезпеки «особливих відносин»: роздуми історика / С.В. Кульчицький ; НАН України. Інститут історії України. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2004. – 33 с.
8. Россия – Украина: история взаимоотношений / Институт славяноведения и балканистики РАН ; Институт «Открытое общество» ; отв. редакторы : А.И. Миллер, В.Ф. Репринцев, Б.Н. Флоря. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. – 248 с.
9. Рябчук М. Дві України: реальні межі, віртуальні війни / М. Рябчук. – К. : Критика, 2003. – 335 с.
10. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю від 24 червня 1993 р. // *Україна – Росія, 1990–2000 рр.: Документи та матеріали*. – С. 173–179.
11. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про реалізацію режиму вільної торгівлі від 8 лютого 1995 р. // *Україна – Росія, 1990–2000 рр.: Документи та матеріали*. – С. 319–321.
12. Україна і Росія в історичній ретроспективі: нариси : в 3 т. / рада : В.М. Литвин (голова), В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К. : Наукова думка, 2004. – Т. 1 : Українські проекти в Російській імперії / [В.Ф. Верстюк, В.М. Горобець, О.П. Толочко]. – 2004. – 504 с.; Т. 2 : Радянський проект для України / [В.А. Гриневич, В.М. Даниленко, С.В. Кульчицький, О.Є. Лисенко]. – 2004. – 530 с.; Т. 3 : Новітній український державотворчий процес / С.В. Кульчицький, Б.О. Парахонський. – 2004. – 327 с.
13. Україна та Росія у системі міжнародних відносин: стратегічна перспектива : [монографія] / Рада нац. безпеки і оборони України. Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки; за заг. ред. С.І. Пирожкова. – К. : НІПМБ, 2001. – 624 с.
14. Центральний державний архів вищих органів влади України.

Анотація

Парахіна М. Б. Геополітичні виклики першого двадцятиріччя після розпаду СРСР: економічний контекст. – Стаття.

У статті розглядаються деякі аспекти економічного розвитку України після відновлення державної незалежності, адже цей період був дуже суперечливим і драматичним. Криза радянської системи, започаткована в часи «застою», трансформувалася в незалежній Україні в масштабний економічний колапс, який протривав до кінця 1990-х рр. На тлі цього колапсу відбувалися радикальні трансформації у відносинах власності, системі виробництва й розподілу, поставала нова суспільна верства – приватні власники. Незважаючи на певні відмінності, тривалість та інтенсивність розпаду колишніх федерацій, результат був спільним: новоутворені держави голосно заявили про себе на міжнародній арені, прагнучи не лише заручитися гарантіями світового співтовариства щодо збереження власної незалежності, а й знайти своє справжнє місце в новому світі. Українська економіка й суспільство тривалий час перебували (частково й донині) у залежності від радянської спадщини: упродовж перших двадцяти років після відновлення незалежності не сталося кардинальних зрушень у сфері основних фондів, виробничих інфраструктурах.

Ключові слова: Україна, Росія, геополітика, економіка, міжнародні договори.

Аннотация

Парахина М. Б. Геополитические вызовы первого двадцатилетия после распада СССР: экономический контекст. – Статья.

В статье рассматриваются некоторые аспекты экономического развития Украины после восстановления государственной независимости, ведь этот период был очень противоречивым и драматичным. Кризис советской системы, основанный еще во времена «застоя», трансформировался в независимой Украине в масштабный экономический коллапс, который продлился до конца 1990-х гг. На фоне этого коллапса происходили радикальные трансформации в отношениях собственности, системе производства и распределения, возникла новая общественная прослойка – частные владельцы.

Несмотря на определенные различия, продолжительность и интенсивность распада бывших федераций, результат был общим: вновь созданные государства громко заявили о себе на международной арене, стремясь не только заручиться гарантиями мирового сообщества по сохранению собственной независимости, но и найти свое настоящее место в новом мире. Украинская экономика и общество долгое время находились (частично и по сей день) в зависимости от советского наследия: в течение первых двадцати лет после восстановления независимости не произошло кардинальных сдвигов в сфере основных фондов, производственных инфраструктурах.

Ключевые слова: Украина, Россия, геополитика, экономика, международные договоры.

Summary

Parakhina M. B. Geopolitical Challenges within the First Twenty Years after the Dissolution of the USSR: Economic Backdrop. – Article.

The Article deals with some aspects of Ukrainian economic development after the restoration of the state independence as this period was very controversial and dramatic. The Soviet system crisis that began in the Stagnation Period turned into full-blown economic collapse lasted until 1990s in the independent Ukraine. Against the backdrop of this collapse the radical transformations in ownership relationships, production and distribution system took place, a new segment of the people (private owners) emerged. Despite of certain differences, duration and intensity of former federations' dissolution, the result was joint – newly created states broke into the international scene striving not only to obtain the world community guarantees related to preservation of own independence but to find their rightful place in the new world. Over a long period of time the Ukrainian economics and society was (partially also now) dependent on the Soviet heritage – within the first twenty years after the restoration of the independence there was no considerable progress in the field of property, plant and equipment, production infrastructures.

Key words: Ukraine, Russia, geopolitics, Economics, international treaties.